

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 29483/2023
26.09.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Бранке Дражић, председника већа, Марине Милановић и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужилаца АА из ... и ББ из ..., чији је пуномоћник Мирослав Нешић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Високи савет судства, Привредни суд у Лесковцу, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Лесковцу, ради накнаде имовинске штете, одлучујући о ревизији тужилаца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Нишу Гжрр 639/23 од 09.08.2023. године, у седници одржаној 26.09.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужилаца изјављена против пресуде Апелационог суда у Нишу Гжрр 639/23 од 09.08.2023. године.

Образложење

Пресудом Основног суда у Врању Прр1 32/21 од 25.04.2023. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу АА на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Лесковцу Ст бр. 295/2011 исплати 551.374,66 динара са законском затезном каматом и то на износ главног дуга од 258.048,00 динара почев од 30.07.2020. године као дана подношења тужбе па до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу ББ на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Лесковцу Ст бр. 295/2011 исплати 321.167,84 динара са законском затезном каматом и то на износ главног дуга од 126.874,00 динара почев од 31.07.2020. године као дана подношења тужбе па до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу АА на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 115.126,00 динара, при чему на износ трошкова у висини од 37.500,00 динара обрачунава се законска затезна камата почев од дана извршности па до коначне исплате. Ставом четвртим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу ББ на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 69.946,00 динара, при чему се на износ трошкова заступања у висини од 37.500,00 динара обрачунава законска затезна камата почев од дана извршности па до коначне исплате. Ставом петим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 84.750,00 динара, при чему се на износ трошкова заступања у висини од 69.750,00 динара обрачунава законска затезна камата почев од извршности па до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Нишу Гжрр 639/23 од 09.08.2023. године преиначена је пресуда Основног суда у Врању Прр1 32/21 од 25.04.2023. године, тако што је ставом првим изреке, одбијен тужбени захтев којим је првотужилац тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Лесковцу Ст бр. 295/2011 исплати 551.374,66 динара са законском затезном каматом и то на износ главног дуга од 258.048,00 динара почев од 30.07.2020. године као дана утужења па до исплате, као неоснован. Ставом другим изреке, одбијен тужбени захтев тужиоца ББ којим је тражио да се обавезе тужена да му на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Лесковцу Ст бр. 295/2011 исплати износ 321.167,84 динара са законском затезном каматом и то на износ главног дуга од 126.874,00 динара почев од 31.07.2020. године као дана утужења па до исплате, као неоснован. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцима накнади трошкове парничног поступка и то тужиоцу АА у износу од 37.500,00 динара и тужиоцу ББ у износу од 19.500,00 динара са законском затезном каматом од извршности па до исплате. Ставом четвртим изреке, обавезани су тужиоци да туженој накнаде трошкове другостепеног поступка у износу од 18.000,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности па до исплате.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци су благовремено изјавили ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања, погрешне примене материјалног права и одлуке о трошковима поступка.

Испитујући побијану пресуду применом члана 408. Закона о парничном поступку, Врховни суд је нашао да ревизија није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни суд пази по службеној дужности. Није учињена ни битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези члана 383. став 2. ЗПП, с обзиром да, супротно наводима у ревизији, другостепени суд није био дужан да закаже расправу пред тим судом, већ је на основу овлашћења из члана 394. став 1. тачка 3. ЗПП из чињеница утврђених у првостепеном поступку извео другачији закључак.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су са још 12 тужилаца водили парницу пред Општинским судом у Врању против ГП ДС „Новоградња“ ради накнаде штете из разлога што је изградњом друге стамбене зграде од стране ГП ДС „Новоградња“ умањена тржишна вредност њихових станова. Правноснажном извршном пресудом Општинског суда у Врању П1 106/06 њихови тужбени захтеви су усвојени, а пресудом Окружног суда у Врању Гж1 413/06 од 02.04.2007. године првостепена пресуда је преиначена у делу одлуке о трошковима парничног поступка. Тужиоци су поднели предлог за извршење на основу наведене извршне исправе 25.05.2007. године на основу кога је покренут јединствени извршни поступак И 843/07 и донето решење о извршењу које је постало правноснажно 05.06.2007. године. Овим решењем о извршењу одређено је спровођење извршења на непокретностима извршног дужника побројаним у том решењу и одређена је забележба решења о извршењу у корист извршних поверилаца. Тржишна вредност непокретности утврђена је у укупном износу од 95.117,175,50 динара, а закључцима донетим у извршном поступку одређена

је продаја ових непокретности до које није дошло. Решењем И 10999/10 од 03.10.2012. године извршни поступак је прекинут због отварања стечајног поступка над ГП ДС „Новоградња“ решењем Привредног суда у Лесковцу Ст бр. 295/2011 од 18.11.2011. године. Тужиоцу АА је утврђено као обезбеђено признато пријављено потраживање под редним бројем 452. у укупном износу од 551.374,56 динара и то на име главног дуга 258.048,00 динара, на име камате 341.511,40 динара и на име трошкова 61.707,27 динара. Тужиоцу ББ као обезбеђено признато пријављено потраживање под редним бројем 445. у укупном износу од 321.167,84 динара и то на име главног дуга 126.874,00 динара, на име камате 194.818,06 динара и на име трошкова 61.707,27 динара. Поступак стечаја још увек је у току, а тужиоци нису измирили своја потраживања. Вештачењем је утврђено да би се тужиоци имајући у виду вредност непокретне имовине извршног (стечајног) дужника намирили у стечајном поступку да је дошло до продаје непокретности дужника. Правноснажним решењима Привредног суда у Лесковцу Р4 Ст 6070/19 од 05.11.2019. године и Р4 Ст 6067/19 од 16.10.2019. године усвојени су приговори тужилаца и утврђено да им је у поступку стечаја Ст бр. 295/2011 повређено право на суђење у разумном року. Према изјашњењу стечајног управника продаја имовине у стечајном поступку није вршена због постојања захтева за реституцију, као и због тога што део имовине стечајног дужника није укњижен.

Првостепени суд је усвојио тужбени захтев са образложењем да су тужиоци претрпели материјалну штету у висини неизмиреног потраживања према стечајном дужнику за који је тужена одговорна, па је применом члана 31. став 2. Закона о заштити права на суђење у разумном року и члана 172. Закона о облигационим односима и члана 58. Устава РС усвојио тужбени захтев.

Другостепени суд није прихватио правно становиште првостепеног суда, већ је закључио да је потраживање тужиоца настало као комерцијални посао и да тужена не одговара безусловно за материјалну штету у висини утврђеног потраживања тужилаца, имајући у виду да из изведених доказа не произилази да је извршни односно стечајни дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини из којих би, поштујући редослед наплате, тужиоци могли да се наплате да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим законом.

Код овако утврђеног чињеничног стања, правилан је закључак другостепеног суда да је неоснован тужбени захтев за накнаду штете, јер у овом спору тужиоци су морали да докажу да су штету претрпели недозвољеним радњама и понашањем органа тужене, односно да би своје потраживање наплатили у стечајном поступку да је стечајни суд поступао ефикасно, а да се одговорност тужене за накнаду спорне материјалне штете не може засновати искључиво на чињеници да је решењем суда утврђена повреда права на суђење у разумном року.

По оцени Врховног суда, правило о објективној одговорности Републике Србије, примењено на случај накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року, не значи да је утврђењем повреде тог права тужилац стекао право на накнаду имовинске штете коју је тужена дужна да му надокнади. Услов за одговорност тужене у конкретном случају је постојање узрочно-последичне везе између рада њених органа и настале штете у смислу одредбе члана 154. став 1. Закона о облигационим односима. Према закључку усвојеном на седници Грађанског одељења Врховног

касационог суда од 02.11.2018. године Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеном над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року. Према допуњеном закључку усвојеном на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 27.09.2019. године у погледу извршних дужника физичких и правних лица која не спадају у наведену категорију, нужно је утврђивати узрочно-последичну везу између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Нужно је доказати да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и да је поштујући редослед наплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу.

Према томе, у конкретном случају није остварен услов за одговорност Републике Србије јер се одлуке донете против друштвених предузећа по основу потраживања из радних односа не могу изједначити са одлукама против друштвено-државних предузећа донетих по основу потраживања која су проистекла из комерцијалног односа. Околност што тужилац своје признато потраживање према таквом предузећу над којим је покренут поступак стечаја није намирио, не може се ставити на терет туженој, јер тужилац у смислу члана 231. ЗПП није доказао да је могао да се наплати из новчаног износа добијеног продајом непокретних ствари стечајног дужника, односно продајом стечајног дужника као правног лица, те да би тај износ био довољан за исплату његовог утврђеног потраживања и да је изостало потпуно намирење тужиоца у стечајном поступку искључиво због неправилног или незаконитог рада стечајних органа за чије одговара тужена.

Супротно наводима ревизије којима се указује да је одлуком другостепеног суда повређено право тужиоца на наплату штете коју трпе јер је потпуно уништено функционално коришћење станова тужилаца што је питање од егзистенцијално значаја, те да се одговорност Републике Србије заснива на неспровођењу судских одлука, и према налажењу овог суда Република Србија не може одговарати за комерцијална потраживања предузећа основаног на бази друштвеног или државног капитала са којим је тужилац слободном вољом ступио у комерцијални однос. У конкретном случају тужилац има потраживање које проистиче из комерцијалног односа, а Република Србија нема обавезу да тужиоцу накнади материјалну штету по основу члана 31. Закона о заштити права на суђење у разумном року, јер се одредба овог члана односи на материјалну штету која настане због дужине трајања судског поступка, а не због неисплаћивања дуга од стране стечајног дужника. На основу свега изнетог неосновани су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права.

Насупрот наводима ревизије правилан је став другостепеног суда је извршни дужник имао непокретну имовину чија вредност превазилази висину потраживања тужилаца и да су се могли наплатити да је та имовина уновчена, али да су постојале сметње за продају непокретности с обзиром да су према изјашњењу стечајног управника у питању нелегалне неукњижене непокретности и непокретности у поступку реституције, односно непокретности са правним недостацима, о чему говори и

чињеница да у извршном поступку и поред заказаних рочишта за продају непокретности нису продате, па из утврђеног чињеничног стања не произилази да је пропуст у раду органа тужене довео до штете на страни тужилаца супротно наводима у ревизији.

На основу члана 414. став 1. Закона о парничном поступку, одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Бранка Дражић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**